



A86/13

12 februari 1986

POLITIEKE TOP OOST-EUROPA KOMT IN BEWEGING
V. ZHIVKOV MOET BUIGEN VOOR GORBACHEV

Aan de vooravond van het dertiende congres van de BCP, op 2 april a.s., is het Bulgaarse regerings- en partijapparaat ingrijpend gewijzigd. Er zijn concrete aanwijzingen dat de doorgevoerde reorganisatie en de talrijke personele mutaties mede op instigatie van de Sovjet-Unie hebben plaatsgevonden. Ontevredenheid over de door Bulgarije gevoerde economische politiek zou hieraan ten grondslag hebben gelegen. Tegelijkertijd nemen de geruchten toe dat president en partijleider Todor ZHIVKOV (74) aanstuurt op het (gedeeltelijk) overdragen van zijn functies. Algemeen wordt de onlangs tot CC-secretaris benoemde Chudomir ALEXANDROV gezien als de nieuwe sterke man in Bulgarije, met als belangrijkste rivaal de "economische paus" van Bulgarije, Ognyan DOYNOV.

POLITIEKE TOP OOST-EUROPA KOMT IN BEWEGING
V. ZHIVKOV MOET BUIGEN VOOR GORBACHEV

Vorig jaar trad er een forse stagnatie op in de voorheen zo florerende Bulgaarse economie. Het land werd geconfronteerd met de gevolgen van wat economen aanduiden als de wet van de remmende voorsprong: het produktieapparaat, aanvankelijk een belangrijke peiler onder de economische groei, is verouderd en slecht onderhouden, terwijl er onvoldoende geïnvesteerd is in innovatie. Daarenboven had Bulgarije in 1985 te kampen met grote energietekorten als gevolg van een uitzonderlijk strenge winter. De daaropvolgende droge zomer deed de graanoogst gedeeltelijk mislukken en verergerde het bestaande energietekort nog eens extra. Het was dan ook niet verwonderlijk dat de economische groei van 1,4 procent ver achterbleef bij die van 1984 (4,6 procent).

Met betrekking tot de energie-import uit de Sovjet-Unie viel vorig jaar eenzelfde ontwikkeling waar te nemen als in Roemenie.* Moskou kwam slechts gedeeltelijk tegemoet aan de Bulgaarse vraag naar olie en steenkool en dwong de Bulgaren daarmee in eenzelfde afhankelijkheidspositie als de Roemenen.

De ambassadeur van de Sovjet-Unie in Sofia, Leonid GREKOV, ventileerde augustus vorig jaar in het blad Podleg als eerste openlijk kritiek van het Kremlin op de Bulgaarse economie. Hij verweet de Bulgaren de modernisering van hun economie te verwaarlozen, waardoor de kwaliteit van hun export-produkten veel te wensen over zou laten.

Deze ongezouten kritiek werd twee maanden later niet minder openlijk onderstreept door GORBACHEV, in een toespraak tijdens diens bezoek aan Bulgarije. Ook hij wees op de noodzaak van het gebruik van nieuwe produktie-methodes. De Bulgaren moesten streven naar een rationele aanpak en een grotere efficiëntie en zouden er volgens GORBACHEV goed aan doen zich te oriënteren op het Sovjet-voorbeeld. Waarnemers wezen toen al op de mogelijkheid dat de Sovjet-leiding ook aangedrongen zou hebben op personele mutaties, analoog aan recente wijzigingen in de Sovjet-Unie.

Sovjet-druk leidt tot ingrijpende maatregelen

In een officiële verklaring van het CC-BCP, na afloop van een "breed" plenum** op 24 en 25 januari j.l., is sprake van het stimuleren van wetenschappelijke en technische ontwikkelingen, waarbij samenwerking en toenadering op alle terreinen tot de Sovjet-Unie nagestreefd zal worden. Deze formulering wijst erop dat de sterke Sovjet-druk op de Bulgaren effect gesorteerd heeft. De personele mutaties, waartoe het plenum heeft beloten, duiden in dezelfde richting omdat deze een verder oprukken van de technocraten laten zien.

Slachtoffer van deze ontwikkelingen werden Todor BOZHINOV en Stanish BONEV. Eerstgenoemde, die door het CC-plenum uit het Politburo werd gezet, verloor tevens zijn ambt van vice-premier en minister van Voorzieningen. BONEV, vorig

*Zie FOCUS A85/48 Roemeense economie in wurggreep Moskou en FOCUS A86/06 Politieke top Oost-Europa komt in beweging. II. De krampachtige stoelendans van CEAUSESCU.

**"breed", omdat aan de CC-bijeenkomst ook leden van de regering, leiders van massaorganisaties, vertegenwoordigers van wetenschappelijke instituten, journalisten, etc. deelnamen.

jaar oktober al afgezet als voorzitter van het Staatsplanbureau, raakte nu ook zijn kandidaat-lidmaatschap van het Politburo kwijt. Het tweetal werd door het plenum min of meer als zondebokken voor de economische malaise bestempeld.

Het CC-plenum besloot verder tot de oprichting van een aan de Ministerraad toegevoegde "Economische Superraad", die de activiteiten van alle bij economische aangelegenheden betrokken ministeries en instellingen moet gaan coördineren. Daarnaast zijn ook "Superraden" opgericht voor sociale aangelegenheden en voor cultuur en opvoeding. Tot voorzitter van de belangrijke Economische Raad is benoemd Ognian DOYNOV (50), een technocraat die tevens Politburolid, CC-secretaris en minister voor Machinebouw is, hetgeen voor Bulgaarse begrippen een zeldzame accumulatie van functies betekent.

Hristo HRISTOV, voorheen minister van Export, is aan het hoofd gezet van een nieuw gevormd "Super-handelsministerie", dat verantwoordelijk is voor produktie, import, verzorging en export. Het belang dat de Bulgaren hechten aan de ontwikkeling van hoogwaardige technologie, wordt weerspiegeld in de benoeming van Stoyan MARKOV, voorzitter van het Staatscomite voor Wetenschap en Techniek, tot kandidaat-lid van het Politburo, als opvolger van BONEV.

De opvolging van Todor ZHIVKOV

In een rede ter gelegenheid van de zeventigste verjaardag van een oud-strijder, generaal Dobri DZHUROV, zei president en partijleider ZHIVKOV onlangs: "(...)Jij en ik worden oud Dobri (...). Dit gaf onmiddellijk aanleiding tot speculaties over een ophanden zijnde opvolging van Bulgarijes eerste man. Toen kort daarop het "brede" CC-plenum besloot Chudomir ALEXANDROV - sedert twee jaar lid van het Politburo - te benoemen tot CC-secretaris, meenden veel waarnemers hierin een nieuwe aanwijzing te zien voor een naderende machtswisseling. Vast staat alleen, dat de ster van de 49-jarige ALEXANDROV snel is gestegen en dat naast hem slechts Milko BALEV (65) en de eerder genoemde Ognyan DOYNOV (50) zowel van het Politburo als van het CC-secretariaat deel uitmaken en daarmee een serieuze kandidaat lijken voor het partijleiderschap.

Mocht ZHIVKOV straks tijdens het partijcongres zijn functies (of een deel ervan opgeven), dan lijkt ALEXANDROV waarschijnlijk de meeste kans hebben om hem op te volgen, al zal DOYNOV een belangrijke rivaal voor hem zijn.